

BÖLÜM 21

COVID-19 VE PSİKİYATRİK PROBLEMLER

Mustafa Necat ABDUŞOĞLU¹

1. GİRİŞ

COVID-19 bulaşıcılığı ve mortalite oranının yüksek olması sebebiyle küresel düzeyde önemli bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilmektedir. Pandemi ortaya çıktığından beri bu hastalığa yakalanan bireyler, sağlık profesyonelleri ve toplum, korku, kaygı uyku problemleri ve depresyon belirtileri gibi çeşitli psikiyatrik sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. COVID-19 salgınına yakalanan ve iyileşen hastalarda ise hastalık semptomları, yoğun bakım süreci etkisi ile posttravmatik stres bozukluğu, depresyon, anksiyete bozuklukları deliryum ve intihar düşünceleri gibi psikiyatrik problemler gelişebilir. Ayrıca hastalığın bulaşması endişesini yaşamak ya da yakalanmak altta yatan bir psikiyatrik hastalığın ortaya çıkmasına neden olabilir. Psikiyatrik sorunların ortaya çıkmasını önlemek ve ortaya çıkan sorunlara hızla müdahale etmek giderek önem kazanmaktadır. Buna binaen psikiyatrik destek hizmetlerinin kesintisiz ve herkese ulaşabilecek şekilde sunulması ve geliştirilmesi gerekmektedir.

COVID-19 enfeksiyonu kişinin sadece fiziksel sağlığını değil, ruhsal sağlığını da etkilemektedir. COVID-19 sonrası görülen psikiyatrik problemlerin bir kısmı organik bozukluklarla da karışabilmektedir.

Çin'in Wuhan kentinde COVID-19 salgını esnasında 4872 katılım ile gerçekleştirilen bir araştırmada toplum genelindeki depresyona yakalanma sıklığı %48,3, anksiyete yaşama sıklığı %22,6, her ikisinin beraber görülmesi ise %19,4 şeklinde saptanmıştır (1).

¹ Uzm. Dr., SBÜ Bursa Tıp Fakültesi SUAM Bursa Şehir Hastanesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kliniği, drmustafa1816@gmail.com

SONUÇ

COVID-19 hastalarının yoğun bakım süreci oldukça kompleks tedaviler topluluğudur. Psikiyatrik destek de bu tedavilerin olmazsa olmaz bir parçasıdır. Her COVID-19 yoğun bakım hastasının entübe olmadığını sedasyon olmadığını veya kürarize olmadığını düşündüğümüzde koopere ve nerede olduğunu bilen hastalarla karşı karşıyayız. CPAP ve buna bağlı bası, Hflow ve ağız kuruluğu, rezervuarlı maske ile oksijen tedavisi, prone pozisyon, beslenme sorunları, hareketsizlik, rahatsızlık veren idrar sondaları, izolasyon, yalnızlık duygusu, ölüm korkusu, izole edilmiş olma, yakınlarına duyulan özlem, tıbbi girişimler, ventilatör ve monitör sesleri, ışık ve en çok ta uykusuzluk hastaların vazgeçilmez rutinleri haline gelmekte bunların beraberinde getirdiği psikiyatrik problemler ciddi ve profesyonel bir yaklaşım gerektirmektedir.

KAYNAKLAR

1. Gao J, Zheng P, Jia Y, Mental health problems and social media exposure during COVID-19 outbreak. Plos One 15:e0231924. (In press). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0231924>
2. Türkiye Psikiyatri Derneği Ruhsal Travma ve Afet Çalışma Birimi. COVID-19 ve Damgalama. [https://www.psikiyatri.org.tr/uploadFiles/243202019327-Damgalanma COVID-19.pdf](https://www.psikiyatri.org.tr/uploadFiles/243202019327-Damgalanma%20COVID-19.pdf), Erişim 19 Nisan 2020.
3. Kottfis K, Roberson S. W, Wilson Jo E, (2020). COVID-19: What do we need to know about ICU delirium during the SARS-CoV-2 pandemic?. *Anaesthesiol Intensive Ther*, 52(2), 1-7.
4. Kottfis K, Roberson S. W, Wilson Jo E, (2020). COVID-19: ICU delirium management during SARS-CoV-2 pandemic. *Critical Care*, 24(176), 1-9.
5. Desai, S., Chau, T., George, L. (2013). Intensive Care Unit Delirium. *Critical Care Nursing Q*, 36, 370-89.
6. Lahue, S. James T.C., Newman J.C. (2020.) Collaborative Delirium Prevention in the Age of COVID-19. *Journal of the American Geriatrics Society*, 67(5), 947-949.
7. Öztürk, O., Uluşahin, A. (2016). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. Nobel Tıp Kitapevi, Ankara.
8. Gordon DE, Jang GM, Bouhaddou M, A SARS-CoV-2 protein interaction map reveals targets for drug repurposing. *Nature* volume 583, pages459-468 (2020)
9. Girard T, Exline M.,Carson S., Haloperidol and Ziprasidone for Treatment of Delirium in Critical Illness. *N Engl J Med* 2018; 379:2506-2516DOI: 10.1056/NEJMoa1808217
10. Erdoğan Y, Koçoğlu F, Sevim C An investigation of the psychosocial and demographic determinants of anxiety and hopelessness during COVID-19 pandemic *J Clin Psy*. 2020; 23(1): 24-37 | DOI: 10.5505/kpd.2020.35403
11. Ananth J, Parameswaran S, Gunatilake S, Neuroleptic malignant syndrome and atypical antipsychotic drugs. *J Clin Psychiatry* 2004;65(4):464-70